

Literatura w „lustrze” filmu. Ekranowe „czytanie” jako sposób kreatywnego odbioru tekstów kultury

dr Anna Podemska-Kałuża

Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego

IFP UAM Poznań

Film w edukacji i edukacja filmowa

Dynamiczny rozwój edukacji filmowej we współczesnej szkole:

- „ekranowe czytanie” A. Książek-Szczepanikowa (1995);
- „teksty w lustrze ekranu” (okołofilmowa strategia kształcenia literacko-kulturowego) W. Bobiński (2011);
- „semiotyka ruchomych obrazów” M. Hendrykowski (2014).

Dlaczego film fascynuje tabletowe dzieci i globalnych nastolatków?

Funkcjonowanie uczniów w środowisku cyfrowym zmieniło ich preferencje poznawcze:

- ❑ dominacja kultury wizualnej;
- ❑ wszechobecność technologii informacyjnych;
- ❑ atrakcyjność form kultury obrazu i kultury obrazka.

“Czytałem książkę przed powstaniem filmu”

Wybuchowa Dawka Humoru

BLASTY.PL

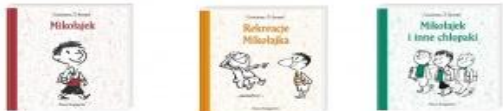
Zmiana postaw odbiorczych

Kształtowanie świadomych postaw czytelniczych uczniów:

- czytał dziadek
- czytał tata
- czytam ja!

(zamiast: ja oglądam, tylko czasem czytam).

**CZYTAŁ DZIADEK
CZYTAŁ TATA
CZYTASZ TY ?**

**Rodzinny konkurs wiedzy
o przygodach Mikołajka**

**Termin zgłoszeń:
19 kwietnia**

**Konkurs odbędzie się
23 KWIETNIA (sobota) o godz. 10.00
w EURECE przy ul. Kasprowicza 12**

Szczegółowy regulamin na stronie www.bibirac.pl

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Ryszarda Kincia w Raciborzu

www.bibirac.pl facebook.com/bibirac [@bibirac](https://twitter.com/bibirac)

Rola filmu w edukacji polonistycznej

Film jako sposób „zapośredniczenia”
tekstów literackich, szczególnie pozycji
wpisanych w kanon lektur szkolnych.

Wpływ filmu na postawy czytelnicze
współczesnych uczniów:

- od ekranizacji lektury do książki,
- od widza do aktywnego czytelnika.

za: vod.pl

za: Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku

Lektury na taśmie filmowej

za: Sklep TVP

Film jako antidotum na stan nieczytania uczniów?

Lekcja z filmem może być zrealizowana w bardzo efektywny i niesztampowy sposób. Na każdym poziomie edukacyjnym szkolni poloniści, bibliotekarze i uczniowie mają do dyspozycji wiele dzieł filmowych, które warto kreatywnie wykorzystać. Praca z filmem powinna zachęcić uczniów do lektury tekstu literackiego.

Nauczycielskie (i nie tylko) wyzwania

- Jak przygotować arcyciekawą lekcję z filmem i o filmie?
- Jak skutecznie zainteresować uczniów tym tekstem kultury w ambitnym wydaniu?
- Jak wykorzystać cytaty do werbalnego uaktywnienia cyfrowych tubylców na lekcji z filmem?
- Jak dokonać wyboru filmu spoza kanonu?

Kontakt z filmem - zmiana pokoleniowa

Przeszłość

Teraźniejszość

Dla uczniów cyfrowych jedną z podstawowych form kontaktu z tekstem literackim jest film, pozyskiwany na urządzenia mobilne, rzadziej oglądany w kinie.

Edukacja filmowa: pasywna czy aktywna?

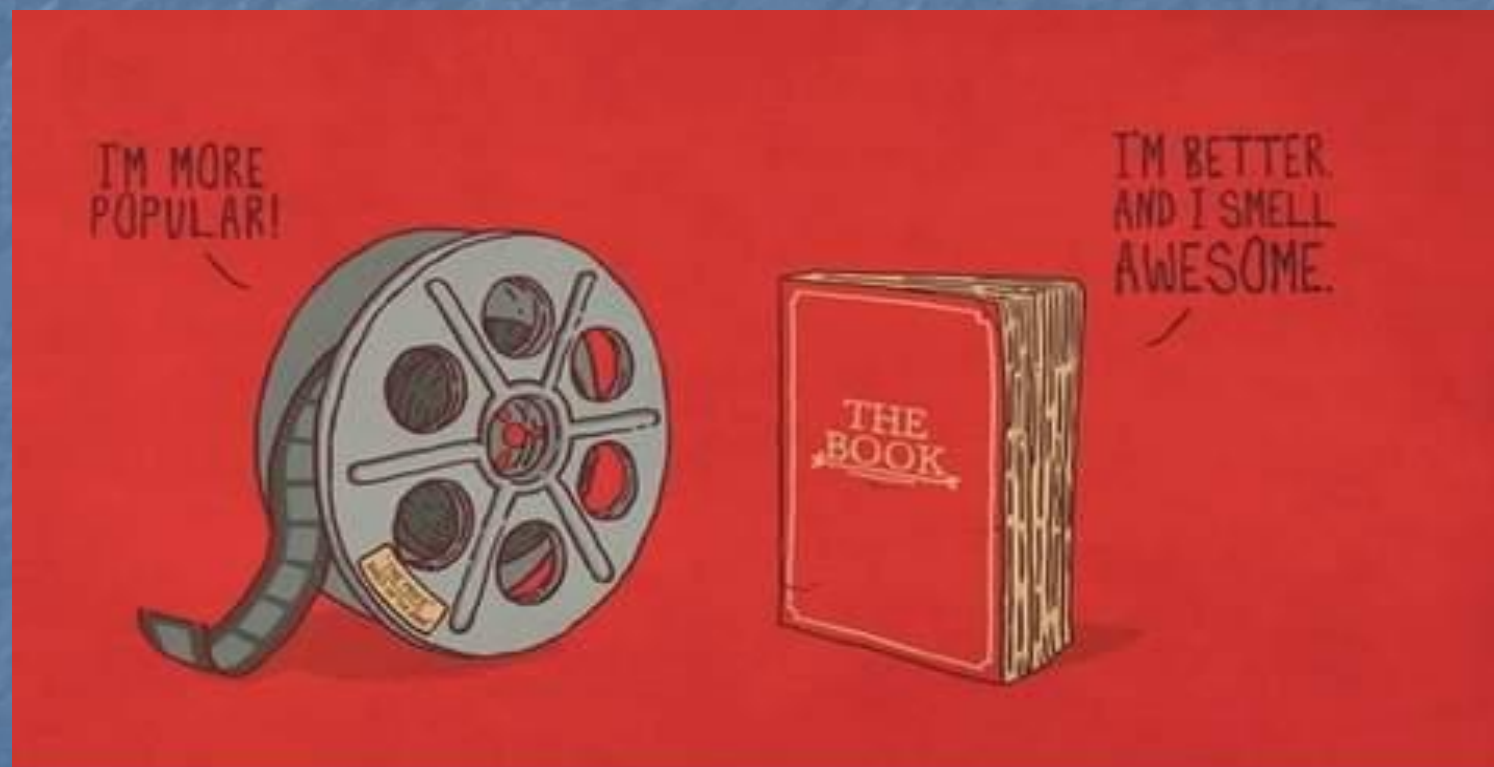
Nauczanie pasywne

- encyklopedyzm
- nauczanie oparte na zapamiętywaniu
- brak interakcji z klasą
- brak informacji zwrotnej od uczniów
- przewidywalność treści nauczania.

Nauczanie aktywne

- poszukiwanie i aktywizacja
- z użyciem nowych metod i nowych technologii
- poprzez interakcje z uczniami
- liczne informacje zwrotne
- uczenie się metodą prób i błędów.

Konfrontacyjność modeli odbioru

za: Pani poCZYTAIna – blogger

za: netpas.com

Cyfrowy uczeń idzie do kina

Wyjście na seans filmowy w kinie to pokazanie uczniom magii kina i niezwykłości odbioru obrazu na wielkim ekranie.

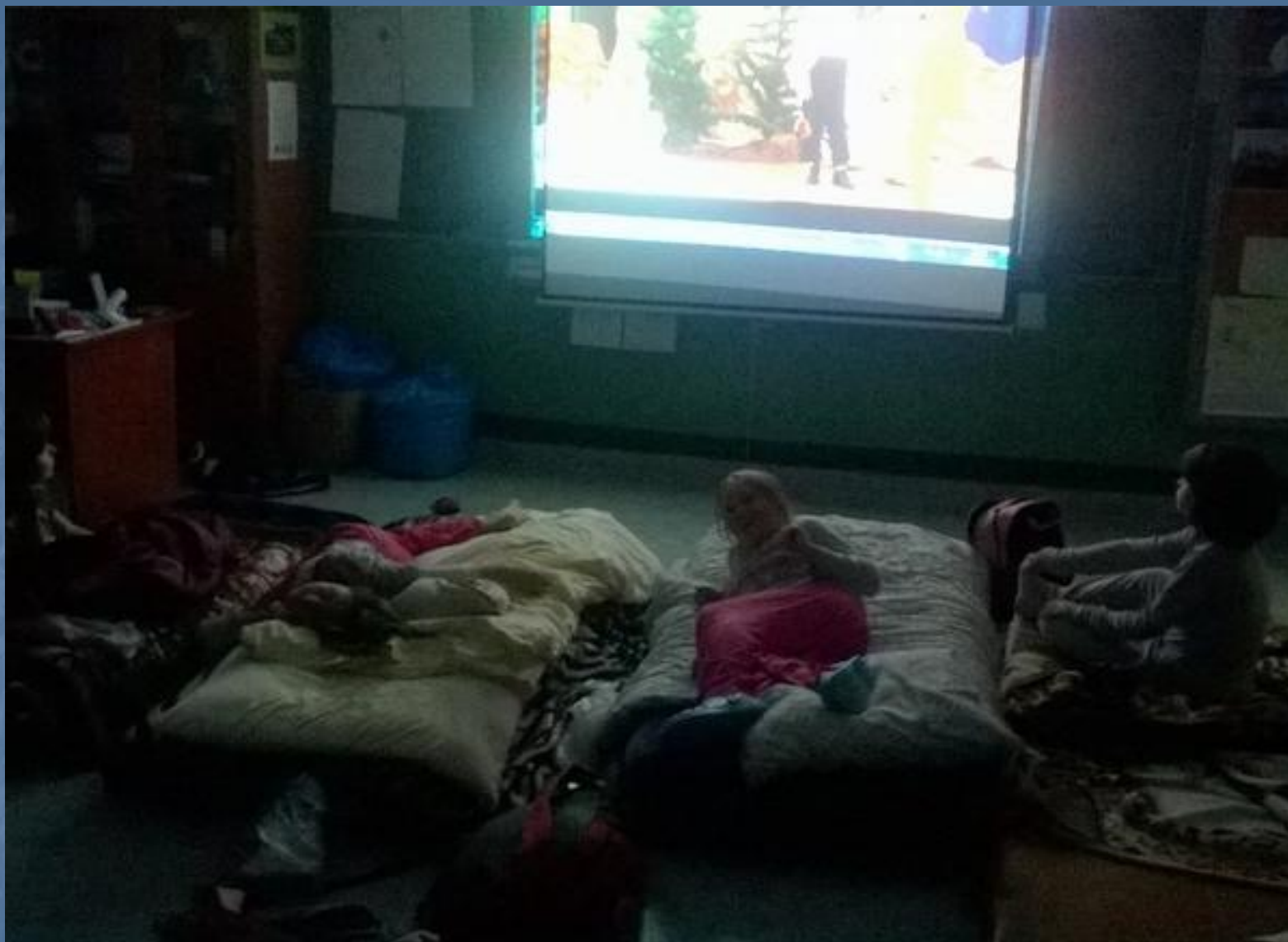
„Wizyta u X Muzy” to spotkanie ucznia z bieżącym repertuarem, możliwość kontaktu z klasyką kina światowego, udział w projektach edukacyjnych z filmem „w roli głównej”.

Cyfrowy uczeń idzie do kina na wartościowy film

Cyfrowy uczeń ogląda dobre filmy w bibliotece

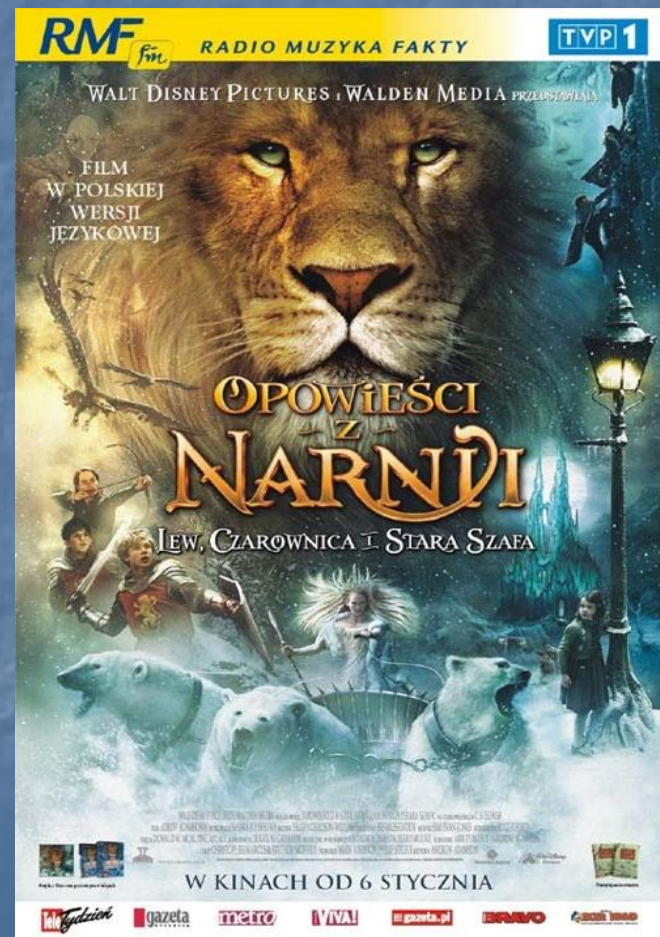
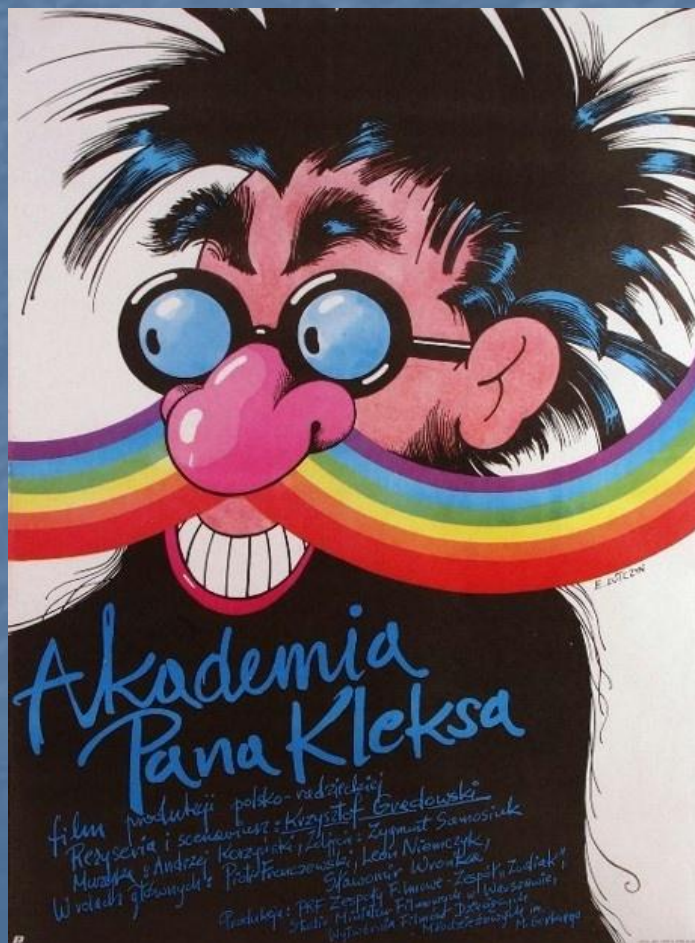
- Biblioteka szkolna to coraz częściej współczesne centrum edukacji filmowej.
- Bibliotekarze mają lepsze możliwości prowadzenia zajęć w formie cykli i przeglądów tematycznych, tworzenia i animowania kół filmowych dla młodych odbiorców, a także organizacji atrakcyjnych imprez (np. noce kinomaniaków, maratony, konkursy, warsztaty sztuki filmowej).

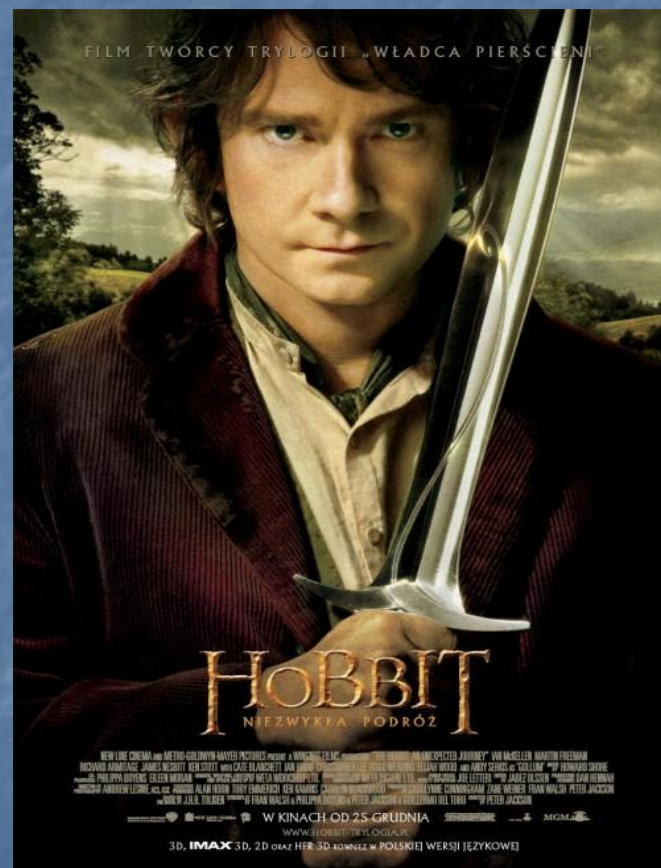
za: Szkoła Podstawowa w Olszycu Szlacheckim

- Dzięki „ekranowej lekturze” nauczyciel może szybko, efektywnie i skutecznie „zawiązać” sytuację problemową, ponieważ film wzbudza żywe zainteresowanie współczesnych uczniów.
- Dobrze uaktywnione w edukacji polonistycznej filmy mogą stać się formą promocji tekstów literackich, ale nie należy ich traktować jako formy podawcze, które zastąpią czytanie ze zrozumieniem.

Przyjemność czytania – przyjemność oglądania

Przyjemność czytania – przyjemność oglądania II

Przyjemność czytania – przyjemność oglądania III

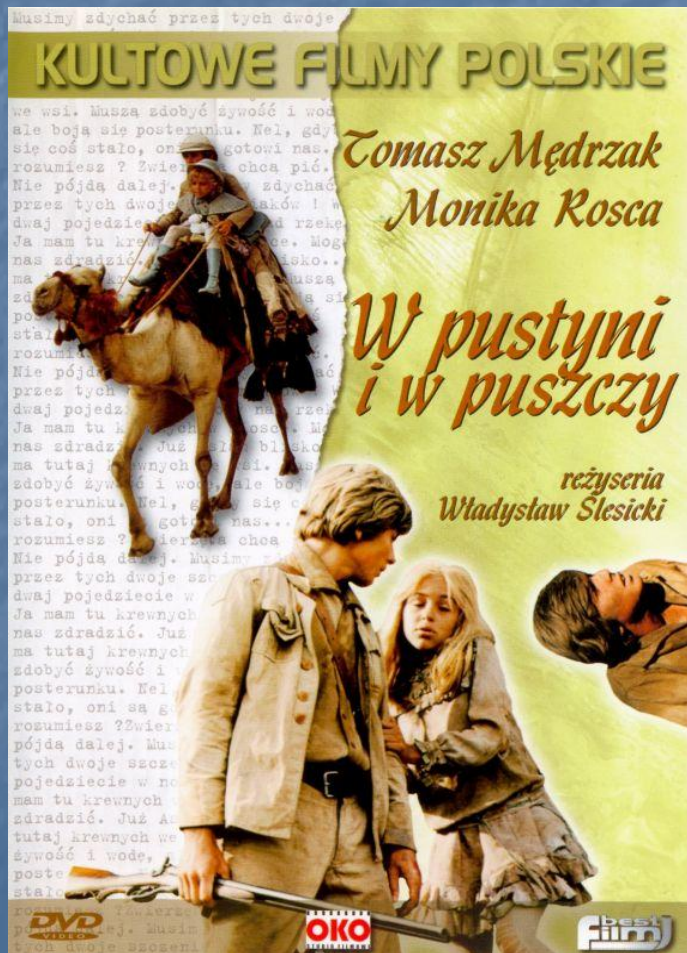
Ekranizacja obecna w edukacji „od zawsze”

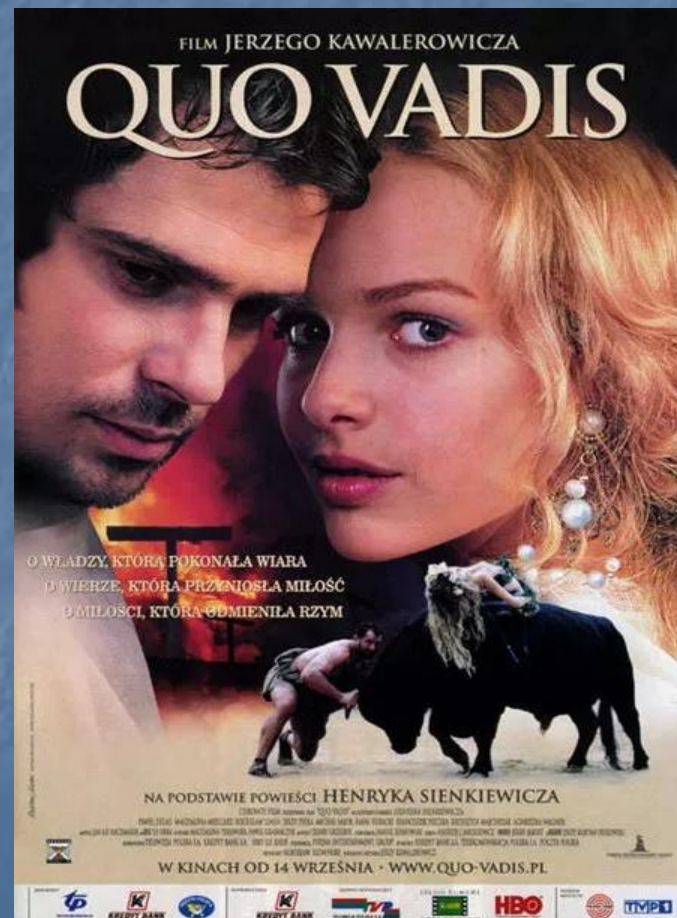
Bo nie chciało się czytać lektury

WOLETO

Ekranizacje lektur dawniej i dziś I

Ekranizacje lektur dawniej i dziś II

Ekranizacje lektur dawniej i dziś III

Szkoła miejscem kształtowania wrażliwości na dobre filmy

- ❑ praca z filmem na „godzinach polskiego”: otwarcie nowych perspektyw poznawczych;
- ❑ film jako instrument optymalizacji innowacyjnych działań dydaktycznych;
- ❑ seans filmowy jako wstęp do dalszego rozwoju osobowości ucznia (warsztaty scenariuszowe, montażowe, realizatorskie, kursy pisanie recenzji filmowych, itp.).

Dobre praktyki podczas pracy z filmem

- rezygnacja z instrumentalnego traktowania obrazów X Muzy w edukacji polonistycznej: film to nie wypełniacz czasu na lekcji;
- działania na wyselekcjonowanych i dobrze dobranych fragmentach filmów, np. korzystanie z sekwencji kadrów;
- „ekranowe czytanie” to krytyczna analiza i interpretacji „ruchomych obrazów”;

- aktywizowanie uczniów do poszukiwania ciekawostek o filmie, które autentycznie wzbogacą lekcję o nowe, wartościowe ustalenia;
- gromadzenie podstawowych wiadomości o obrazie filmowym (metryczka filmu, wraz z adnotacją o źródle informacji);
- uaktywnianie materiałów z historii kinematografii;
- interdyscyplinarne formy pracy z tekstami kultury filmowej.

Strony internetowe jako wsparcie działań edukacyjnych z filmem

- ❑ www.filmotekaszkolna.pl
- ❑ www.nhef.pl
- ❑ www.filmpolski.pl
- ❑ www.stopklatka.pl
- ❑ www.filmweb.pl
- ❑ www.bestfilm.pl
- ❑ www.gutekfilm.com.pl
- ❑ www.nowehoryzonty.pl

Filmy w instrumentarium dydaktycznym szkolnych polonistów i bibliotekarzy

- ❑ analiza i interpretacja filmu w szkole:
inspiracje ze spotkania z tekstem kultury;
- ❑ praca w małych grupach: 100% interakcji;
- ❑ tworzenie klasowej filmoteki;
- ❑ wprowadzanie zadań o wysokim stopniu kreatywności;
- ❑ film jako zachęta do działań twórczych z tekstem i na tekście literackim.

Nauczycielu, nie bój się trudnych filmów!

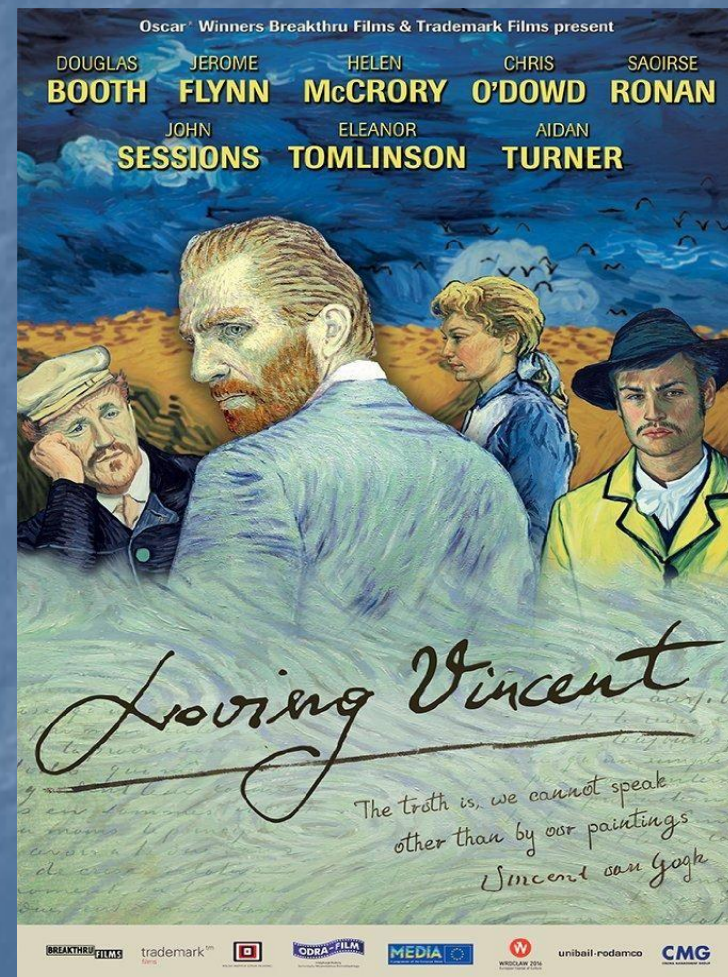
Nie zawsze lekcja służy spokojnej wymianie refleksji i wniosków interpretacyjnych, czasem staje się areną zażartych dyskusji i gwałtownych polemik.

Również w edukacji filmowej powinno znaleźć się miejsce do prezentacji różnych punktów widzenia. Umożliwiają to filmy uznawane za kontrowersyjne w odbiorze społecznym.

Szkolny dyskurs o filmach uznanych za kontrowersyjne

Lekcja intersemiotyczna

Vincent van Gogh, *Gwiaździsta noc nad Rodanem*, 1888,
Musée d'Orsay w Paryżu.

Vincent van Gogh, *Pole pszenicy z cyprysami*, 1889
Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku.

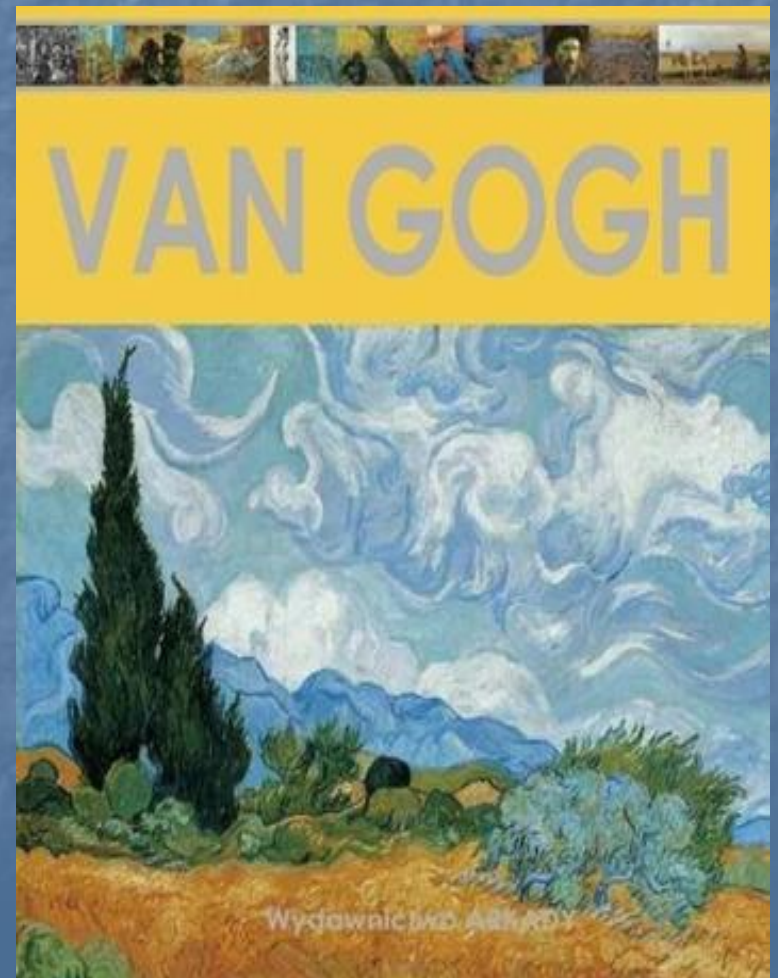
Vincent van Gogh, *Pole pszenicy z krukami*, 1890,
Muzeum Vincenta van Gogha w Amsterdamie.

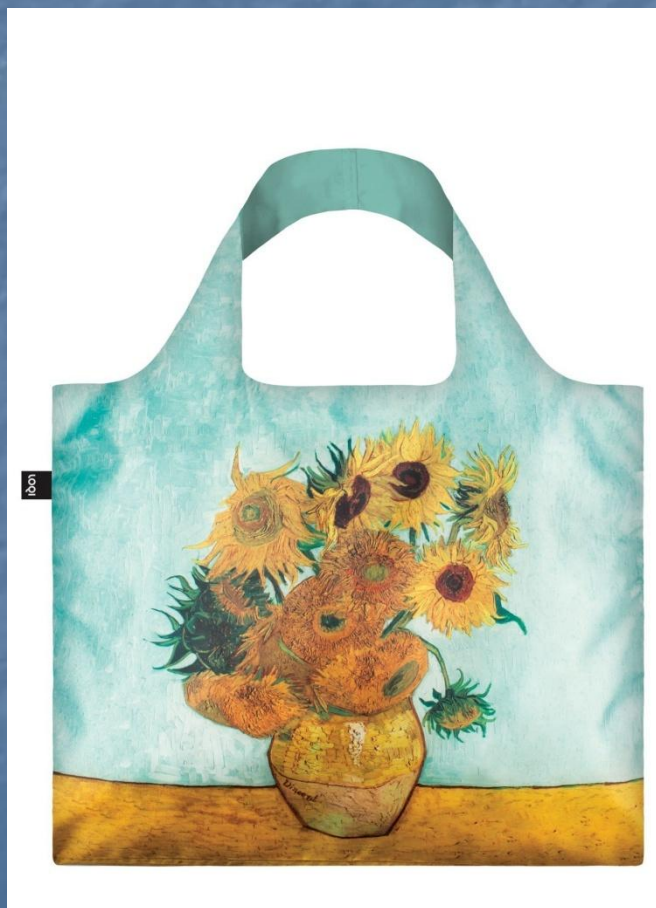
Vincent van Gogh, *Gwiaździsta noc*, 1889,
Museum of Modern Art w Nowym Jorku.

Wiele możliwości lektury intersemiotycznej

- film – malarstwo:
 - poszczególne obrazy twórcy;
 - na tle epoki lub nurtu artystycznego;
- film – książka (biografia, zbiór korespondencji, opracowania naukowe);
- film – formy popkulturowe.

Arcydzieło jako gadżet popkultury

Pokrywa dla telefonu Huawei P 6 7 8

- Plakat filmowy jako istotny element strategii pracy z filmem – otwarcie kolejnej perspektywy lekcji intersemiotycznej.
- Powiązanie analizy i interpretacji plakatu z wybranymi fragmentami filmu - pomysłem na kreatywną pracę w grupach (z uwzględnieniem różnych sposobów komunikowania znaczeń).

Uczniowie z chęcią podejmą trudne zadania „ekranowej lektury”, jeżeli analizowany film będzie należał do sfery ich zainteresowań, zaciekawia ich, będzie „inny” od ekranizacji klasycznych tekstów literackich z kanonu lektur szkolnych.

Pooglądajmy filmowe memy!

Mem to zdjęcie, ilustracja lub krótki filmik umieszczony w cyberprzestrzeni, który stanowi połączenie obrazu, postaci lub sytuacji z zabawnym opisem słownym.

Warto odwoływać się do memów na lekcji, ponieważ są one świetnym komentarzem, przykładem inteligentnej gry z konwencją, zachętą do dyskusji bądź puentą kreatywnych zajęć z filmem.

KTO NIE CZYTA
TEN KOSMITA.

© ESTEBAN DIAZONO 2007

I'm going on an adventure!

TO JA, ZA KAŻDYM RAZEM, KIEDY
TRZYMAM W RĘKACH
NOWĄ KSIĄŻKĘ.

NIE JESTEM STATYSTYCZNYM POLAKIEM, LUBIĘ CZYTAĆ KSIĄŻKI

SIĘ BIBLIOTEKI DO
UDAJ

SE LEKTURĘ
ZAPOŻYCZ

MemGenerator.pl

Test z lektury szkolnej I

**DLACZEGO DZIECI MUSIAŁY WYRUSZYĆ
W TRUDNĄ PODRÓŻ?**

Test z lektury szkolnej II

Test z lektury szkolnej III

Lekcje pełne kreatywności

- Kontakt uczniów z filmem intensyfikuje dialog na lekcji i motywuje młodych ludzi do podejmowania wyzwań lektury intersemiotycznej.
- Odwołania do różnicowanych tekstów i kontekstów, także z kultury popularnej, popkultury czy kultury Sieci rozwijają postawy odbiorcze, kształtują przeżycia estetyczne, motywują do świadomego kontaktu z „ruchomymi obrazami”.

Dziękuję za uwagę!